

- | Kerstin Hundahl, Lars Kjær & Niels Lund (red.): *Denmark and Europe in the Middle Ages, c. 1000-1525. Essays in honour of Professor Michael H. Gelting*, Ashgate, Farnham 2014, 292 s., £ 75.

Historikeren Michael H. Gelting – arkivar og seniorforsker ved Statens Arkiver, professor ved University of Aberdeen og æresdoktor ved Göteborgs Universitet – har gennem flere årtier været en hovedskikkelse i dansk middelalderforskning. Med sine forskningsinteresser inden for bl.a. den sorte død, dansk kirkehistorie og landskabslovenes opkomst og udvikling har Gelting bidraget til en middelalderforskning, der kombinerer et omfattende detailkendskab til kilderne med et komparativt udblik til resten af Europa. Det er derfor velfortjent, at Gelting nu hædres med et festskrift med bidrag fra venner og kollegaer. Den nærmere baggrund for festskriftet er et seminar, der blev afholdt den 24. september 2011 på Statens Arkiver i anledning af Geltings 60-års fødselsdag. Festskriftet indeholder 15 bidrag, hvortil kommer en introduktion ved redaktørerne Kerstin Hundahl og Lars Kjær, der giver en historiografisk kontekst for Geltings forskning. Et mindre savn er en liste over Geltings videnskabelige produktion, men en opdateret liste kan da heldigvis tilgås via Statens Arkivers hjemmeside (www.sa.dk/medarbejder/michael-h-gelting).

De 15 bidrag, der behandler forskellige aspekter af samfundslivet i høj- og senmiddelalderens Nordeuropa med en overvægt af bidrag med fokus på danske forhold, er opdelt i fire hovedemner. Det første er religion, hvor Kim Esmark behandler retslige konflikter i kølvandet på donationer til Esrum Kloster, Ebbe Nyborg byzantinske motiver på danske krucifikser, Agnes S. Arnórsdóttir senmiddelalderens kult for Jomfru Maria og Skt. Anna på Island og relationen til moderrollen, mens Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen ser på den sorte døds indvirkning på dominikanerne i Nordeuropa. Herefter følger fire bidrag om den intellektuelle kultur, hvor Steffen Harpsøe redegør for et tidligt håndskriftfragment i Statens Arkiver, der nævner Skt. Aldegunde, Mia Münster-Swendsen for ærkebiskop Eskils deponering og tab af en større sum penge i Skt. Victor-klosteret i Paris, Niels Houlberg Hansen for forandringer i middelalderens danske sprog og Carsten Jahnke for forbindelsen mellem Københavns Universitets grundlæggelse og Christian 1.s rejser til Rom.

Det tredje emne er jura og retskultur, hvor Bertil Nilsson behandler indvielsen af kirker og indsættelsen af sognepræster i Skånske Lov og kanonisk ret, Per Andersen dateringen af de danske kirkelove i højmiddelalderen, Helle Vogt landskabslovenes regionale og/eller rigsomfattende karakter, og Per Ingesman behandler senmiddelalderens forhold mellem den danske konge og pavemagten. Festskriftets fjer-

de og sidste emne er den aristokratiske kultur, hvor Thomas Kristian Heebøll-Holm ser på mulige krigstraumer efter Det Første Korstog hos Thomas de Marle, Lars Kjær på historiebrugen under valdemarerne og Kerstin Hundahl på Jaromar 2. af Rügens involvering i de danske tronstridigheder i 1259.

Bidragene har gennemgående en høj faglig kvalitet, og denne anmelder har især fundet de retshistoriske bidrag ved Bertil Nilsson, Per Andersen og Helle Vogt udbytterige i kraft af deres systematiske, nærmest håndbogsagtige gennemgange af udvalgte forhold vedrørende landskabslovene. Festskriftet spænder dog vidt geografisk såvel som kronologisk, hvad også titlen antyder, og der er kun lidt, der binder de enkelte bidrag tematisk sammen. Dette er for så vidt et velkendt træk ved festskrifter, men prisen på £ 75 må dog alligevel siges at være højt sat for denne form for publikation, også selvom forlaget Ashgate skal have ros for at udgive et festskrift.

I indledningen lægger redaktørerne Kerstin Hundahl og Lars Kjær ellers op til en overordnet læsning af festskriftet, der relaterer sig til centrale resultater af Geltings forskning (den samme læsning gengives på omslagets bagside): De sociokulturelle forhold i højmiddelalderens Europa, inklusive Danmark og resten af Norden, skal ses som variationer over en grundform, dog uden tilstedeværelsen af et centrum, hvor højmiddelalderens kultur og samfund kan dokumenteres i en ren eller idealtypisk form. Studier af Danmark kan derfor bidrage på lige fod med studier af England, Frankrig og Tyskland til en forståelse af de overordnede sociokulturelle udviklinger i højmiddelalderens Europa – eller som de to redaktører skriver: „This new appreciation of the variations in Europe’s medieval experience made it possible to see Denmark not as fundamentally alien, but as yet another variation of a common European theme“ (s. 3). Selvom dette tema med lidt god vilje kan genfindes i et flertal af bidragene, så havde en konsekvent, eksplicit adressering af temaet været ønskelig, hvis det var ment som det bærende fællestræk på tværs af de enkelte bidrag.

Lasse Sonne

| Ellen Krefting, Aina Nøding & Mona Ringvej: *En pokers skrivesyge. 1700-tallets dansk-norske tidsskrifter mellem sensur og ytringsfrihet*. Scandinavian Academic Press, Oslo 2014, 345 s., ill., 399 NKR.

Periodiske tidsskrifter var et genremæssigt nybrud på markedet for trykte skrifter. Genren opstod i anden halvdel af 1600-tallet. I Frankrig udkom fra 1672 pionertidsskriftet *La Mercure Galant*, der grundet den statslige censur var afskåret fra at tage egentlige politiske em-